

Authors' contribution/
Wkład autorów:
A. Study design/
Zaplanowanie badań
B. Data collection/
Zebranie danych
C. Statistical analysis/
Analiza statystyczna
D. Data interpretation/
Interpretacja danych/
E. Manuscript preparation/
Przygotowanie tekstu
F. Literature search/
Opracowanie
piśmiennictwa
G. Funds collection/
Pozyskanie funduszy

EVALUATION OF THE PIT CHANGES INTRODUCED IN 2022 AS PART OF THE "POLISH DEAL"

OCENA ZMIAN W PODATKU PIT WPROWADZONYCH W 2022 ROKU W RAMACH „POLSKIEGO ŁADU”

Agnieszka Ewa Deresz^{1E}, Marian Grzegorz Podstawka^{2E}

¹Tax Office in Siedlce, Poland

¹Urząd Skarbowy w Siedlcach, Polska

²Institute of Economics and Finance, Warsaw University of Life Sciences, Poland

²Instytut Ekonomii i Finansów, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Polska

ORIGINAL ARTICLE

JEL code: H20

Submitted:
August 2023

Accepted:
February 2024

Tables: 4
Figures: 2
References: 16

ORYGINALNY ARTYKUŁ NAUKOWY

Klasyfikacja JEL: H20

Zgłoszony:
sierpień 2023

Zaakceptowany:
luty 2024

Tabele: 4
Rysunki: 2
Literatura: 16

Citation:

Deresz, A.E., Podstawka, M.G. (2024). Evaluation of the PIT changes introduced in 2022 as part of the "Polish Deal" / Ocena zmian w podatku PIT wprowadzonych w 2022 roku w ramach „Polskiego Ładu”. *Economic and Regional Studies*, 17(1), 98-114. <https://doi.org/10.2478/ers-2024-0005>

Abstract

Subject and purpose of work: The subject of this paper is to evaluate the 'Polish Deal' programme introduced in 2022 in the tax area. The purpose of this article is to show the impact of the 'Polish Deal' legislation on net salaries of persons employed under an employment contract.

Materials and methods: The paper is based on an analysis of legal provisions in the tax area, being one of the pillars of the 'Polish Deal'. A simulation of the impact of the new tax rules on net salaries introduced from the beginning of January 2022 ('Polish Deal 1') and from the beginning of July 2022 ('Polish Deal 2') has been carried out.

Results: The new personal taxation rules introduced by the 'Polish Deal' have contributed to an increase in net salaries of employees receiving a gross salary of less than PLN 12,000 per month and a reduction in the labour income of employees earning a salary above this amount.

Conclusions: By strengthening the degree of progressivity, the reform of the tax system under the 'Polish Deal' has significantly affected the net income of natural persons receiving remuneration under an employment relationship. However, the new tax rules introduced in a fast-track manner by the 'Polish Deal' have raised a number of controversies among both employers and employees.

Keywords: 'Polish Deal', tax reform, income tax, tax progression

Streszczenie

Przedmiot i cel pracy: Przedmiotem pracy jest ocena programu „Polski Ład” wprowadzonego w 2022 r. w sferze podatkowej. Celem artykułu jest pokazanie wpływu przepisów „Polskiego Ładu” na wysokość wynagrodzeń netto osób fizycznych zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Materiały i metody: Praca została oparta na analizie zapisów prawnych w sferze podatkowej będących jednym z filarów „Polskiego Ładu”. Przeprowadzono symulację wpływu nowych zasad podatkowych na poziom wynagrodzeń netto wprowadzonych z początkiem stycznia 2022 r. („Polski Ład 1”) i z początkiem lipca 2022 r. („Polski Ład 2”).

Address for correspondence / Adres korespondencyjny: dr Agnieszka Ewa Deresz (e-mail: agder@op.pl); prof. dr hab Marian Podstawka (ORCID 0000-0002-3834-0743), Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, Polska; +48 22 59 340 66; e-mail: marian_podstawka@dgd.sggw.pl

Journal included in: AgEcon Search; AGRO; Arianta; Baidu Scholar; BazEkon; Cabell's Journalytics; CABI; CNKI Scholar; CNPIEC – cnLINKer; Dimensions; DOAJ; EBSCO; ERIH PLUS; ExLibris; Google Scholar; Index Copernicus International; J-Gate; JournalTOCs; KESLI-NDSL; MIAR; MyScienceWork; Naver Academic; Naviga (Softweco); Polish Ministry of Science and Higher Education; QOAM; ReadCube, Research Papers in Economics (RePEc); SCILIT; Scite; Semantic Scholar; Sherpa/RoMEO; TDNet; Ulrich's Periodicals Directory/ulrichsweb; WanFang Data; WorldCat (OCLC); X-MOL

Copyright: © 2024, Agnieszka Ewa Deresz, Marian Grzegorz Podstawka. **Publisher:** John Paul II University in Biała Podlaska, Poland.

Wyniki: Wprowadzone przez „Polski Ład” nowe zasady opodatkowania osób fizycznych przyczyniły się do wzrostu wynagrodzeń netto pracowników otrzymujących płacę poniżej 12 000 zł brutto miesięcznie i obniżenia dochodu z pracy pracowników uzyskujących wynagrodzenie powyżej tej kwoty.

Wnioski: Reforma systemu podatkowego w ramach „Polskiego Ładu” wzmacniając stopień progresywności znacząco wpłynęła na dochody netto osób fizycznych uzyskujących wynagrodzenie ze stosunku pracy. Wprowadzone w sposób przyspieszony przez „Polski Ład” nowe przepisy podatkowe wzbudziły jednak szereg kontrowersji zarówno wśród pracodawców jak i pracowników.

Słowa kluczowe: „Polski Ład”, reforma podatkowa, podatek dochodowy, progresja podatkowa

Introduction

Tax reform has been implemented in Poland from 1 January 2022, as part of the ‘Polish Deal’ programme. The intention of the drafters was “to create a fair tax system in Poland, in which taxes are paid by citizens according to the principles of fair play, in an amount adequate to their capabilities, in the spirit of social justice” (Print No. 1532). The assumptions, which included changes in the tax area, related, inter alia, to changes in the taxation of personal incomes, in particular of taxable persons. As part of the changes, the tax-exempt amount has been raised to PLN 30,000 and the second tax threshold has been increased to PLN 120,000. This redistributive change in the tax scale was intended to reduce the tax burden on taxable persons earning income from remuneration under an employment relationship. However, in addition to these changes, which were intended to reduce the tax burden on taxable persons in real terms, the right to deduct health insurance contributions from tax was removed, which resulted in some taxable persons losing out instead of gaining from the reform. Prior to the entry into force of the ‘Polish Deal’ legislation, a part of the contribution paid was tax deductible, which significantly affected the final amount of tax, however, with the entry of the ‘Polish Deal’ this possibility was abolished, which meant that as of 1 January 2022, the full advance payment of income tax and the full 9% health contribution had to be paid, which undoubtedly contributed to an increase in the public and legal burden for all taxable persons. This prompted the government to correct the ‘Polish Deal’ by introducing appropriate mechanisms into the tax system to mitigate the effects of adverse changes. The first was the ‘middle class relief’ applied automatically if the employee earned an income between PLN 5,701 and PLN 11,141 per month, unless the employee himself or herself applied for it not to be applied. However, this relief, which was intended to compensate for the elimination of the tax deductibility of health contributions, proved incomprehensible even to accountants and, for many taxable persons, resulted in a significant reduction in remuneration for work. Therefore, the legislator

Wstęp

Od 1 stycznia 2022 roku w Polsce wdrażana jest reforma podatkowa w ramach programu „Polski Ład”. Zamierzeniem projektodawcy było „stworzenie w Polsce sprawiedliwego systemu podatkowego, w którym podatki płacone są przez obywateli według zasad *fair play*, w wysokości adekwatnej do ich możliwości, w duchu sprawiedliwości społecznej” (Druk nr 1532). Założenia które obejmowały zmiany w sferze podatkowej, dotyczyły m.in. zmian opodatkowania dochodów osób fizycznych, w szczególności podatników. W ramach wprowadzonych zmian podniesiono kwotę wolną od podatku do 30.000 zł i podwyższono limit dla drugiego progu podatkowego do 120.000 zł. Ta redystrybucyjna zmiana skali podatkowej miała na celu zmniejszenie obciążeń podatkowych podatników uzyskujących dochody z wynagrodzenia ze stosunku pracy. Jednak oprócz tych zmian, które miały na celu realnie obniżyć obciążenia podatkowe podatników, zlikwidowano prawo do odliczania składek na ubezpieczenie zdrowotne od podatku, co sprawiło, że niektórzy podatnicy zamiast zyskać na reformie, stracili. Przed wejściem przepisów „Polskiego Ładu” część zapłaconej składki można było odliczyć od podatku, co znacząco wpływało na finalną wysokość podatku, wraz z wejściem „Polskiego Ładu” możliwość ta została zniesiona, co oznaczało, że od dnia 1 stycznia 2022 roku należy odprowadzić pełną zaliczkę na podatek dochodowy oraz pełne 9% składki zdrowotnej, co niewątpliwie przyczyniło się do wzrostu obciążeń publicznoprawnych u wszystkich podatników. To spowodowało, że rząd postanowił naprawić „Polski Ład”, wprowadzając do systemu podatkowego stosowne mechanizmy, które miały łagodzić skutki niekorzystnych zmian. Pierwszym z nich była „ulga dla klasy średniej” stosowana automatycznie jeżeli pracownik uzyskiwał przychody pomiędzy 5.701 zł a 11.141 zł miesięcznie, chyba że sam pracownik złożył wniosek o jej niezastosowanie. Ulga ta, która z założenia miała rekompensować likwidację możliwości odliczania składki zdrowotnej od podatku, okazała się jednak niezrozumiała nawet dla księgowych i w przypadku wielu podatników powodowała znaczne obniżenie wynagrodzenia ze stosunku pracy. Dlatego też

has decided to abolish it from 1 July 2022. However, taxable persons, for whom the application of this relief in the second half of 2022 would have been of greater benefit, received a refund of the difference between the tax due and the hypothetical tax calculated using the 'middle class relief'. The second mechanism was the reduction of the tax rate in the first bracket of the tax scale from 17% to 12%. As a result of these new regulations, the tax-reducing amount has also been reduced from PLN 5,100 to PLN 3,600 per year. Therefore, from 1 July 2022, the monthly advance income tax payments have also decreased by PLN 300. Importantly, from 1 January 2023, taxable persons with income from different sources may authorise up to three employers to reduce their advance payments by a proportionate amount. In case of two employment contracts, each employer reduces advances by PLN 150, and in case of three - by PLN 100. Other items of the 'Polish Deal' programme, in its section on the tax system, include the introduction of tax exemptions for long-term families, for persons working after reaching the retirement age and for those returning from emigration.

The changes introduced to personal income taxation under the 'Polish Deal' have led to an increased differentiation of the tax burden on taxable persons.

Theoretical foundations of tax policy

Taxes have raised and continue to raise many social, economic or moral emotions. The basic economic condition for the emergence of taxes was the generation of a financial surplus by producers and their families. Another condition was the emergence of the state, the development of its functions, which in turn led to an increase in public expenditure (Koranyi, 1961). Finally, an indispensable condition for the introduction of taxes was the separation of state property from the ruler's property. The tax emerged when all these conditions have been met together. The origins of taxation can be traced back to antiquity (4,000 years BC to 476 AD). Cicero claimed that 'taxes are the sinews of the state' (Pomaskow, 2018). An interesting comment on taxation was made by J.B. Colbert (General Adviser to Louis XIV on Finance in France 1665-1669). "The art of taxation consists in so plucking the goose as to obtain the largest possible amount of feathers with the smallest possible amount of hissing" (Podstawka, 2021). This rather humorous description of taxation focuses on the fiscal function of taxes. To a lesser extent, it refers to the taxable person's tax situation as if this one was less important than the previous one. It is

prawodawca zdecydował o jej likwidacji od 1 lipca 2022 roku. Jednak podatnicy, dla których stosowanie w drugiej połowie 2022 roku tej ulgi przyniosłoby większe korzyści, otrzymali zwrot różnicy między podatkiem należnym a podatkiem hipotecznym wyliczonych z zastosowaniem „ulgi dla klasy średniej”. Drugim mechanizmem było obniżenie stawki w pierwszym przedziale skali podatkowej z 17% do 12%. Wskutek tych nowych przepisów obniżona została także kwota zmniejszająca podatek z 5.100 zł do 3.600 zł rocznie. Od 1 lipca 2022 roku zmniejszyły się zatem także miesięczne zaliczki na podatek dochodowy o 300 zł. Co istotne, od 1 stycznia 2023 roku podatnicy uzyskujący dochody z różnych źródeł mogą upoważnić nawet trzech pracodawców do zmniejszenia zaliczek o proporcjonalną kwotę. Przy dwóch umowach każdy pracodawca obniża zaliczki o 150 zł, a przy trzech o 100 zł. Wśród pozostałych punktów programu „Polski Ład”, w części dotyczącej systemu podatkowego należy wymienić wprowadzenie zwolnień podatkowych dla rodzin wieloletnich, dla pracujących po osiągnięciu wieku emerytalnego oraz dla wracających z emigracji.

Wprowadzone zmiany opodatkowania dochodów osób fizycznych w ramach „Polskiego Ładu” doprowadziły do zwiększenia zróżnicowania obciążeń podatkowych podatników.

Teoretyczne podstawy polityki podatkowej

Podatki budziły i budzą wiele emocji społecznych, ekonomicznych czy moralnych. Podstawowym warunkiem ekonomicznym powstania podatków było wytworzenie nadwyżki finansowej przez producentów i ich rodziny. Kolejnym warunkiem było powstanie państwa, rozwój jego funkcji, co z kolei doprowadziło do wzrostu wydatków publicznych (Koranyi, 1961). Wreszcie nieodzownym warunkiem wprowadzenia podatków było wydzielenie majątku państwowego z majątku panującego. Podatek powstał przy spełnieniu łącznie wszystkich tych warunków. Narodzin opodatkowania należy szukać w starożytności (4 tyś lat p.n.e. do 476 r. n.e.). Cynceron twierdził, że „podatki są sprężyną państwa” (Pomaskow, 2018). W interesujący sposób o opodatkowaniu wypowiadał się J.B. Colbert (Generalny Doradca Ludwika XIV ds. Finansów we Francji 1665-1669). „Sztuka opodatkowania polega na tym, by wyskubać gęś w taki sposób, by otrzymać jak najwięcej piór i jednocześnie usłyszeć jak najmniej syczenia” (Podstawka, 2021). Ten, raczej humorystyczny opis opodatkowania koncentruje się na funkcji fiskalnej podatków. W mniejszym stopniu odnosi się do sytuacji podatkowej podatnika jakoby ta była mniej istotna

possible to imagine a strong 'plucking of the goose' and a complete absence of its 'hissing', but this will be a tax collection for the last time. The taxable person (the 'goose') may not survive such tax 'plucking'. A little earlier than that, during the Middle Ages, St. Thomas Aquinas wondered 'whether taxation must be robbery' (Pomaskow, 2018). He was probably concerned with the fate of the taxable person as a result of tax policy. This position of St. Thomas Aquinas is correct. A significant increase in the tax burden took place in the late 18th and early 19th centuries. Many theories of taxation have emerged during this time. In essence, since the emergence of the tax, it has been associated with antinomy between the interests of the public authority (the state) and the taxable persons.

In the pre-capitalist period, the Cameralists, represented by J.H.G. Justii, argued that there was a link between the fiscal role of the state and social welfare. The Cameralists advocated collecting taxes not where you could, but where you needed to (Owsiak, 2017). According to the Cameralists, the construction of the state budget should begin with the identification of the needs of the public authorities, to which expenditure (taxes) should be adjusted. As a result, taxes, in addition to their fiscal function, should be used to redistribute income. On the other hand, the Physiocrats, led by F. Quesnay, argued that taxes should be characterised by a low burden on the taxable person. When it was impossible to cover the state's expenditure from the taxes collected, the Physiocrats called for reduction in expenditure (Gide, Rist, 1920). The Physiocrats were in favour of a single tax to be levied on landowners, since the only source of wealth, in their opinion, was land. From the current perspective, this view of the Physiocrats is utopian. However, the views of the Physiocrats laid the foundations for classical political economy and for economic liberalism. A. Smith, who regarded taxes as a necessary evil, is deemed to be the founder of classical economics (Smith, 2007). In a similar vein, opposition to fiscalism was voiced by disciples of A. Smith in the persons of D. Ricardo and J.R. Sayer. When referring to tax policy, liberal doctrine promotes three assumptions (Owsiak, 2017):

1. Tax policy should be neutral. This means that taxes may not be used to redistribute income among taxable persons;
2. The tax burden must not restrict taxable persons' economic activity and their ability to save;
3. The tax system should include indirect taxes, to ensure that the tax burden is also borne by wage earners and not only by entrepreneurs.

od poprzedniej. Można wyobrazić sobie mocne „skubanie gęsi” i zupełny brak jej „syczenia”, ale będzie to pobór podatku ostatni raz. Podatnik („gęś”) może tego opodatkowania „skubania” nie przeżyć. Nieco wcześniej bo w okresie średniowiecza św. Tomasz z Akwinu zastanawiał się nad tym „czy opodatkowanie musi być rabunkiem” (Pomaskow, 2018). Zapewne chodziło mu o losy podatnika wynikające z polityki podatkowej. To stanowisko św. Tomasza z Akwinu jest jak najbardziej słuszne. Znaczny wzrost obciążeń podatkowych miał miejsce na przełomie XVIII i XIX wieku. W tym czasie powstało wiele teorii dotyczących opodatkowania. W zasadzie od początku powstania podatku występuje związana z nim antynomia interesów władzy publicznej (państwa) i podatników.

W okresie przedkapitalistycznym to kameraliści, których przedstawicielem był J.H.G. Justii, twierdzili, że istnieje związek między fiskalną rolą państwa a dobrobytem społecznym. Kameraliści postulowali pobieranie podatków nie tam, gdzie można, lecz tam gdzie trzeba (Owsiak, 2017). Zdaniem kameralistów konstruowanie budżetu państwa winno się rozpoczynać od określenia potrzeb władz publicznych, do których należy dostosować wydatki (podatki). Wynika z tego, że podatki oprócz funkcji fiskalnej, winny być wykorzystywane do redystrybuowania dochodów. Z kolei fizjokraci, na czele z F. Quesnayem twierdzili, że podatki powinny charakteryzować się niewielką uciążliwością dla podatnika. W sytuacji niemożliwości pokrycia wydatków państwa z zebranych podatków, fizjokraci postulowali je ograniczyć (Gide, Rist, 1920). Fizjokraci byli zwolennikami podatku jedynego, którym należy obciążyć właścicieli ziemskich, ponieważ jedynym źródłem bogactwa, według nich, jest ziemia. Z obecnej perspektywy ten pogląd fizjokratów ma charakter utopijny. Jednakże poglądy fizjokratów dały podwaliny dla klasycznej ekonomii politycznej i dla liberalizmu gospodarczego. Za twórcę klasycznej ekonomii uważa się A. Smitha (Smith, 2007), który podatki traktował jako zło konieczne. W podobnym tonie, jako sprzeciw wobec fiskalizmu wypowiadali się uczniowie A. Smitha w osobach D. Ricardo i J.R. Sayer. Doktryna liberalna propaguje trzy założenia odnosząc się do polityki podatkowej (Owsiak, 2017):

1. Polityka podatkowa powinna być neutralna. Oznacza to, że nie można podatków wykorzystywać do redystrybucji dochodów wśród podatników;
2. Obciążenia podatkowe nie mogą ograniczać aktywności gospodarczej podatników i ich zdolności do oszczędzania;
3. System podatkowy powinien zawierać podatki pośrednie, po to, aby ciężary podatkowe

The second half of the 19th century brought a new approach to taxation policy and to the role of the state in the economy. A. Wagner and J.M. Keynes are considered to be the founders of this new direction (Owsiak, 2017). A. Wagner has formulated the tax law principle. It says that social and civilisational evolution is accompanied by an increase in the efficiency of the state, leading to an increase in public expenditure and to increased tax demands (Wagner, 1967). Taxes should be used to adjust incomes among taxable persons, with the aim of achieving social welfare through the elimination of income inequalities. Similar views were propounded by J.M. Keynes, in whose opinion the issue of personal interest of individuals gives way to social problems of economics. According to Keynesian theory, taxation aims to document changes in the distribution of income, in such a way as to favour a greater propensity to consume (Keynes, 2003). Tax policy, according to Keynes, should help to remove wealth and income inequalities. In this situation, Keynes was in favour of progressive taxation. A contrasting position on this issue was represented by F. A. Hayek (2015). He advocated radical opposition to tax progressivity and to active role for the state in regulating the market. F. A. Hayek was convinced that the application of progressive taxation lead to a drastic trimming of income for those who have succeeded and to thus satisfy the bitterness of those who are worse off. He was of the opinion that the state should only step in where there was a discrepancy between individual and social interests. He was referring to areas such as roads, environmental protection, pollutant and noise emissions (Hayek, 2015). In the 1980s the monetarists, led by M. Friedman (Friedman, 1968), came to the fore. Monetarists advocate neutral and minimal taxation. They argue that higher taxes induce taxable persons to avoid them, while too high taxes result in higher budget revenues and encourage the government to expand its intervention in the economy. This leads to irrational and inefficient spending of budget revenues.

In summary, attitudes of economists on tax policy are divided. Some are in favour of an active tax policy and the same role of the state in the economy. Advocates of the opposite view believe that an increase in the tax burden, and thus in public expenditure, negatively affects economic growth because the public sector is less efficient than the private sector.

The tax system should be stable and implement the principle of tax equity. The tax law doctrine does not formulate a separate definition of tax equity. It is merely assumed that any tax should treat identically all entities being in the same

ponosili także pracownicy najemni, a nie tylko przedsiębiorcy.

Druą połowa XIX w. wniosła nowe podejście do polityki opodatkowania i do roli państwa w gospodarce. Za twórcę tego nowego kierunku uważa się A. Wagnera i J.M. Keynesa (Owsiak, 2017). A. Wagner sformułował zasadę podatkową. Mówi ona o tym, że ewolucji społecznej i cywilizacyjnej towarzyszy wzrost efektywności państwa, co prowadzi do wzrostu wydatków publicznych i do zwiększenia wymagań podatkowych (Wagner, 1967). Podatki winny służyć do korekty dochodów wśród podatników, w celu osiągnięcia dobrobytu społecznego, za sprawą likwidacji nierówności dochodowych. Podobne poglądy głosił J.M. Keynes, z których wynika, że zagadnienie indywidualnego interesu jednostek ustępuje miejsca społecznym problemom gospodarowania. W myśl teorii keynesowskiej opodatkowanie ma na celu dokumentowanie zmian w podziale dochodu, w taki sposób, aby sprzyjał większej skłonności do konsumpcji (Keynes, 2003). Polityka podatkowa, według Keynesa, winna przyczynić się do usunięcia nierówności majątkowych i dochodowych. W tej sytuacji Keynes był zwolennikiem podatków progresywnych. Zgoła odmienne stanowisko w tej kwestii reprezentuje F. A. Hayek (2015). Głosił on radykalny sprzeciw przeciwko progresji podatkowej i przeciw aktywnej roli państwa w regulowaniu rynku. F. A. Hayek był przekonany, że stosowanie progresji podatkowej prowadzi do drastycznego okrojenia dochodów tym, którym się powiodło i do zaspokojenia w ten sposób rozgoryczenia tych, którzy są w gorszej sytuacji. Był zdania, że państwo winno wkraczać, tylko tam, gdzie istnieje rozbieżność między interesem indywidualnym a społecznym. Miał tu na myśli takie dziedziny jak: drogi, ochrona środowiska, emisja zanieczyszczeń i hałasu (Hayek, 2015). W latach 80 do głosu dochodzą monetaryści na czele z M. Friedmanem (Friedman, 1968). Monetaryści opowiadają się za neutralnym i minimalnym opodatkowaniem. Twierdzą, że wyższe podatki skłaniają podatników do ich unikania, a zbyt wysokie, powodują wyższe wpływy budżetowe i zachęcają rząd do rozszerzenia interwencji w gospodarkę. Prowadzi to do nieracjonalnego i nieefektywnego wydatkowania dochodów budżetowych.

Reasumując, postawy ekonomistów dotyczące polityki podatkowej są podzielone. Jedni są za aktywną polityką podatkową i taką samą rolą państwa w gospodarce. Zwolennicy odmiennego poglądu uważają, że wzrost ciężarów podatkowych i tym samym wydatków publicznych, negatywnie wpływa na wzrost gospodarczy, ponieważ sektor publiczny jest mniej efektywny od sektora prywatnego.

economic situation (Gomułowicz, 2001). In addition, a better understanding of this principle is possible if combined with the principles of universality and equality of taxation. The first principle means that everyone should participate in covering expenses for common needs, and equality of taxation requires the proper distribution of the tax burden (Mastalski, 2018). Appropriate distribution of burden is most often understood as the imposition of taxes according to the ability-to-pay principle. Equality is therefore an integral feature of fairness. This is because it implies equal treatment of entities belonging to the same class (Falski, 2000). Thus, entities in a similar situation should be treated similarly and entities in a different situation - differently.

One of the main objectives of the 'Polish Deal' was to increase the fairness of the tax system, so that taxable persons with lower incomes would pay less tax on a percentage basis, while taxable persons with higher incomes would pay correspondingly more tax to the state budget.

Tax changes introduced under the 'Polish Deal' affecting personal income tax progression

The 'Polish Deal' regulations, which came into force on 1 January 2022, mainly included:

Elimination of the tax deductibility of health insurance contribution.

The health insurance contribution is a mandatory element reducing the payable remuneration under the employment relationship and related relationships and amounts to 9% of the salary base (gross salary). Of this amount, 7.75% on gross salary could be deducted from income tax until 31.12.2021. This meant that, in reality, the salary of a contracted employee was only burdened by a part of health insurance contribution equal to 1.25% of income. The 'Polish Deal', however, has repealed the provision of Article 27b of the Personal Income Tax Act providing for the possibility to make the deduction in question. From 1.01.2022 onwards, it is therefore impossible to

System podatkowy powinien być stabilny i realizować zasadę sprawiedliwości podatkowej. W doktrynie prawa podatkowego nie formułuje się odrębnej definicji sprawiedliwości podatkowej. Przyjmuje się jedynie, że każdy podatek powinien identycznie traktować wszystkie podmioty znajdujące się w takich samych warunkach ekonomicznych (Gomułowicz, 2001). Dodatkowo lepsze rozumienie tej zasady jest możliwe w połączeniu z zasadą powszechności oraz równości opodatkowania. Pierwsza zasada oznacza, że wszyscy powinni uczestniczyć w pokrywaniu wydatków na wspólne potrzeby, a równość opodatkowania nakazuje właściwe rozłożenie ciężarów podatkowych (Mastalski, 2018). Przez odpowiedni rozkład ciężarów najczęściej rozumie się nakładanie podatków zgodnie z zasadą zdolności płatniczej. Równość jest zatem integralną cechą sprawiedliwości. Oznacza bowiem równe traktowanie podmiotów należących do tej samej klasy (Falski, 2000). Tym samym podmioty znajdujące się w podobnej sytuacji powinny być traktowane w sposób podobny, a w sytuacji odmiennej w różny sposób.

Jednym z głównych założeń „Polskiego Ładu” było zwiększenie sprawiedliwości systemu podatkowego, tak by podatnicy, którzy uzyskują niższe dochody, procentowo zapłacili niższy podatek, natomiast podatnicy o wyższych dochodach odprowadzali do budżetu państwa odpowiednio więcej podatku.

Zmiany podatkowe wprowadzone w ramach „Polskiego Ładu” mające wpływ na progresję podatku dochodowego od osób fizycznych

Od dnia 1 stycznia 2022 roku weszły w życie przepisy „Polski Ład”, które obejmowały przede wszystkim:

Zlikwidowanie możliwości odliczenia od podatku składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest obligatoryjnym elementem zmniejszającym wynagrodzenie ze stosunku pracy i stosunków pokrewnych do wypłaty i wynosi 9% podstawy wynagrodzenia (płacy brutto). Z tej kwoty 7,75 % od płacy brutto można było do 31.12.2021r. odliczyć od podatku dochodowego. To oznaczało, że w rzeczywistości wynagrodzenie pracownika zatrudnionego na podstawie umowę o pracę było obciążone przez składkę na ubezpieczenie zdrowotne tylko w wysokości 1,25% dochodu. „Polski Ład” uchylił jednak przepis art. 27b ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, stanowiący o możliwości dokonania

deduct from employees' remuneration a contribution of 9% of their gross salary.

Increasing the tax-exempt amount from PLN 8,000 to PLN 30,000.

'The 'Polish Deal' has raised the tax-exempt amount from PLN 8,000 to PLN 30,000, so it increased almost four times, by PLN 22,000. With a rate of 12% applicable to the first bracket of the tax scale, this meant a tax saving of PLN 2,640, as shown by the calculation: $12\% * \text{PLN } 22,000$.

As a result of this change, persons with incomes of less than PLN 30,000 do not pay personal income tax at all. Tax is only charged on the excess over this amount. However, they must fully fund the 9% health insurance contribution.

With the increase in the tax-exempt amount, the amount reducing advance tax payments has also increased. In 2021, the reducing amount was PLN 43.76. From 2022 onwards, the amount is almost 10 times as much, i.e. PLN 425. The tax-exempt amount will benefit those taxable persons who submit a PIT-2 form (the *employee's declaration for the purpose of calculating monthly advances on personal income tax*) to their employer and declare that they have no other income from pensions, business activities or rent or lease. In this way, they will allow the employer to reduce the monthly advance payment of income tax by an amount equal to 1/12 of the tax-reducing amount.

Importantly, in 2022, under the provisions of the 'Polish Deal' and 'Polish Deal 2', the PIT-2 form could only be submitted to one employer, regardless of the number of contracts held. Submitting the form in question to more than one employer would lead to a multiplied reduction in advance income tax and consequently result in a tax surcharge at the end of the tax year. From 1 January 2023, it is possible to authorise up to three payers to reduce advance payments of income tax. This means that a taxable person may 'split' 1/12 of the tax-reducing amount into a maximum of three amounts and between three taxpayers.

Increasing the tax threshold from PLN 85,528 to PLN 120,000.

The 'Polish Deal' has also introduced new regulations with regard to tax thresholds. Until the end of December 2021, there were two thresholds in Poland: the first up to an amount of PLN 85,528 per

przedmiotowego odliczenia. Od 1.01.2022r. niemożliwym jest zatem odliczenie z wynagrodzeń pracowników składki w wysokości 9% ich płacy brutto.

Zwiększenie kwoty wolnej od podatku z 8.000 zł do 30.000 zł.

„Polski Ład” podniósł kwotę wolną od podatku z 8.000 zł do 30.000 zł, a więc wzrosła blisko 4-krotnie o 22.000 zł. Przy stawce 12%, obowiązującej w pierwszym przedziale skali podatkowej, oznaczało to oszczędność podatku w wysokości 2.640 zł, co wynika z wyliczenia $12\% * 22.000 \text{ zł}$.

Skutkiem tej zmiany uzyskujący dochody niższe niż 30.000 zł nie płacą podatku dochodowego od osób fizycznych w ogóle. Podatek jest naliczany dopiero od nadwyżki ponad tę kwotę. Jednak w całości muszą finansować składkę na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 9%.

Wraz z podwyższeniem kwoty wolnej od podatku wzrosła też kwota zmniejszająca zaliczki na podatek. W 2021 roku kwota zmniejszająca wynosiła 43,76 zł. Od 2022 roku kwota ta wynosi prawie 10-krotnie więcej, czyli 425 zł. Z kwoty wolnej od podatku skorzystają ci podatnicy, którzy złożą pracodawcy formularz PIT- 2 (*oświadczenie pracownika dla celów obliczania miesięcznych zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych*) i zadeklarują, że nie osiągają innych dochodów z tytułu świadczeń emerytalnych lub rentowych, działalności gospodarczej czy najmu lub dzierżawy. W ten sposób dadzą pracodawcy możliwość zmniejszenia miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy o kwotę stanowiącą 1/12 kwoty zmniejszającej podatek.

Co istotne, formularz PIT-2, zgodnie z przepisami „Polskiego Ładu” i „Polskiego Ładu 2” w 2022 roku można było złożyć tylko jednemu pracodawcy, bez względu na liczbę posiadanych umów. Złożenie wspomnianego formularza więcej niż jednemu pracodawcy doprowadziłoby do zwielokrotnionego zmniejszania zaliczki na podatek dochodowy i w konsekwencji spowodowałoby dopłatę podatku na koniec roku podatkowego. Od 1 stycznia 2023 roku jest możliwe upoważnienie nawet trzech płatników do zmniejszania zaliczek na podatek dochodowy. Oznacza to, że podatnik może „dzielić” 1/12 kwoty zmniejszającej podatek maksymalnie na trzy kwoty i trzech płatników.

Zwiększenie progu podatkowego z 85.528 zł do 120.000 zł.

„Polski Ład” wprowadził nowe regulacje także w zakresie progów podatkowych. Do końca grudnia 2021 roku obowiązywały w Polsce dwa progi: pierwszy do kwoty 85.528 zł rocznie oraz drugi próg powyżej tej

year and a second above that amount. For persons with incomes below the first threshold, the tax was 17% (after deducting the tax-reducing amount), and 32% for all those above the threshold. Tax reform has raised the tax threshold to as much as PLN 120,000. Until the income earned since the beginning of the year exceeds an amount of PLN 120,000, i.e. the upper limit of the first bracket of the tax scale, the employee is obliged to pay 12% of the income earned in a given month to the tax authorities. For the month in which the income earned since the beginning of the year exceeds the upper limit, a tax of 12% will cover that part of the income which has not exceeded the amount of PLN 120,000, while on the excess over the amount constituting the upper limit of the first bracket of the scale, tax will be paid at 32%.

A relief was introduced for employees, the so-called 'middle class relief'.

The relief for employees, which the drafters themselves called the 'middle class relief', was applied, inter alia, to employees earning income from an employment contract in an amount determined in accordance with the complicated formula set out in the Personal Income Tax Act, provided that the total income earned in the tax year was at least PLN 68,412 and has not exceeded PLN 133,692. According to the 'Polish Deal', the 'middle class' is composed of taxable persons earning a net income from ca PLN 4,000 to PLN 7,500 per month. Taxable persons with income from other sources, e.g. from a contract of mandate or contract for specific work, and below or above the designated range, were deprived of this entitlement. With this relief, income from remuneration under an employment relationship up to more than PLN 11,000 per month was not taxed, resulting in an increased tax burden.

In summary, with the entry into force of the 'Polish Deal', employees lost the ability to deduct 7.75 per cent of their health contribution from their personal income tax. To compensate employees for the loss of this deduction, a higher tax-exempt amount and a relief for employees, the so-called 'middle class relief', were introduced. This consisted in the possibility for employees and entrepreneurs not exceeding certain tax thresholds in a given year to reduce their income tax base. Unfortunately, after only a short period of time, it became apparent that many people had lost out on the application of the 'Polish Deal' compared to the rules in place just six months earlier.

kwoty. Dla osób osiągających dochody nieprzekraczające pierwszego progu, podatek wynosił 17% (po odjęciu kwoty zmniejszającej podatek), a dla wszystkich przekraczających próg – 32%. Reforma podatkowa podniosła próg podatkowy do aż 120.000 zł. Do momentu, w którym dochód uzyskany od początku roku nie przekroczy kwoty stanowiącej 120.000 zł, czyli górnej granicy pierwszego przedziału skali, pracownik jest zobligowany oddawać fiskusowi 12% dochodu uzyskanego w danym miesiącu. Za miesiąc, w którym dochód uzyskany od początku roku przekroczy górną granicę, podatek w wysokości 12% obejmie tę część dochodu, która nie przekroczyła kwoty 120.000 zł, natomiast od nadwyżki ponad kwotę stanowiącą górną granicę pierwszego przedziału skali, podatek zostanie zapłacony w wymiarze 32%.

Wprowadzono ulgę dla pracowników, tzw. „ulgę dla klasy średniej”.

Ulgę dla pracowników, którą sam projektodawca nazwał „ulgą dla klasy średniej” była stosowana m.in. dla pracowników osiągających przychody z umowy o pracę w wysokości określonej zgodnie ze skomplikowanym wzorem podanym w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych pod warunkiem, że suma uzyskanych w roku podatkowym przychodów wynosiła, co najmniej 68.412 zł i nie przekraczała kwoty 133.692 zł. „Klasę średnią” tworzą – według „Polskiego Ładu” – podatnicy zarabiający netto od ok. 4.000 zł do 7.500 zł miesięcznie. Podatnicy osiągający przychody z innych źródeł, np. z umowy zlecenia czy o dzieło, a także w wysokości poniżej lub powyżej wyznaczonego przedziału, byli tego prawa pozbawieni. Dzięki tej uldze przychody z wynagrodzenia ze stosunku pracy do ponad 11.000 zł miesięcznie nie były obciążone, co skutkowało wzrostem obciążeń podatkowych.

Reasumując wraz z wejściem w życie „Polskiego Ładu” pracownicy utracili możliwość odliczenia 7,75% składki zdrowotnej od podatku dochodowego od osób fizycznych. Aby zrekompensować pracownikom utratę tego odliczenia, wprowadzono wyższą kwotę wolną od podatku oraz ulgę dla pracowników, tzw. „ulgę dla klasy średniej”. Polegała ona na możliwości obniżenia podstawy opodatkowania w podatku dochodowym przez pracowników i przedsiębiorców nieprzekraczających w danym roku określonych progów podatkowych. Niestety już po krótkim czasie okazało się, że wiele osób straciło na zastosowaniu „Polskiego Ładu” w porównaniu z zasadami obowiązującymi jeszcze sześć miesięcy wcześniej.

From 1 January 2022, the tax card for taxable persons starting a non-agricultural business ceased to function.

Business start-ups in 2022 may no longer settle by tax card. Choosing a form of taxation other than the tax card means that they will not only pay higher tax, but also a health contribution. If the taxpayer chooses the lump sum tax on registered incomes, he or she will pay 8.5 per cent tax and a health contribution, while the flat-rate tax will be higher. A taxable person who uses the tax card does not have to keep accounts, so inability to choose this form of taxation increases the cost of doing business due to the need to keep tax books and to calculate, declare and pay a variable amount of tax.

Tax changes introduced under the 'Polish Deal' and 'Polish Deal 2' affecting tax progression

After negative opinions on the 'Polish Deal' and the regulations associated with its entry into force had begun to appear across the country, further tax changes were introduced on 1 July 2022, under 'Polish Deal 2'.

The most important change effective from July 2022 was the reduction of the tax rate from 17% to 12%. From 1 July 2022, the 12% rate applies up to an income limit of PLN 120,000, beyond this amount the tax rate is: PLN 10,800 + 32% of the excess over PLN 120,000. The new tax rate of 12% applied to the collection of advance payments from 1 July 2022, but in the annual personal income tax return it applied to income taxed according to the tax scale, earned by taxable persons throughout 2022. Although the new rate applied to the entire 2022 tax year, there was no obligation to make retroactive pay adjustments.

With the reduction of the tax scale by 5 percentage points, the tax-reducing amount has changed. From 1 July 2022, this is PLN 300 per month, as shown by the calculation: $12\% * \text{PLN } 30,000 = \text{PLN } 3,600 / 12 = \text{PLN } 300$. Natural persons - employees who have submitted a declaration for the purpose of calculating monthly advances on personal income tax (PIT-2) did not have to do so once again.

In accordance with the regulations, as compared to the 'Polish Deal', tax payers were no longer required to recalculate advance tax payments according to the 2021 and 2022 rules, compare them and withhold tax from the taxable person depending on which was lower.

From 1 July 2022, employee relief, the so-called 'middle class relief', has been completely abolished.

Od 1 stycznia 2022 roku przestała funkcjonować karta podatkowa dla podatników rozpoczynających pozarolniczą działalność gospodarczą.

Osoby rozpoczynające działalność gospodarczą w 2022 roku nie mogą już rozliczać się w formie karty podatkowej. Wybór innej formy opodatkowania niż karta podatkowa, oznacza, że zapłacą nie tylko wyższy podatek, również składkę zdrowotną. Jeżeli osoba prowadząca szkolenia wybierze ryczałt od przychodów ewidencjonowanych to zapłaci 8,5% podatku oraz składkę zdrowotną, przy wyborze podatku liniowego opodatkowanie będzie wyższe. Podatnik, który korzysta z karty podatkowej nie musi prowadzić księgowości, zatem brak możliwości wyboru tej formy zwiększa koszty prowadzenia działalności poprzez prowadzenie ksiąg podatkowych oraz obliczanie, deklarowanie i wpłacanie zmiennej wysokości podatku.

Zmiany podatkowe wprowadzone w ramach „Polskiego Ładu” oraz „Polskiego Ładu 2” wpływające na progresję podatkową

Po tym jak w całym kraju zaczęły się pojawiać negatywne opinie na temat „Polskiego Ładu” i przepisów związanych z jego wejściem w życie, wraz z 1 lipca 2022 roku wprowadzono kolejne zmiany podatkowe w ramach „Polskiego Ładu 2”.

Najważniejszą zmianą od lipca 2022 roku było obniżenie stawki skali podatkowej z 17% do 12%. Od 1 lipca 2022 roku stawka 12% obowiązuje do limitu dochodów 120.000 zł, po przekroczeniu tej kwoty stawka podatku wynosi: 10.800 zł + 32% nadwyżki ponad 120.000 zł. Nowa stawka podatku 12% stosowana była przy poborze zaliczek od 1 lipca 2022 roku, ale w rozliczeniu rocznym podatku dochodowego od osób fizycznych miała zastosowanie do dochodów opodatkowanych według skali podatkowej osiągniętych przez podatników w całym roku 2022. Pomimo tego, że nowa stawka obowiązywała za cały rok podatkowy 2022, to nie było obowiązku dokonywania korekt płacy wstecz.

Wraz z obniżką skali podatkowej o 5 punktów procentowych zmieniła się kwota zmniejszająca podatek. Od 1 lipca 2022 roku jest to kwota 300 zł miesięcznie, co wynika z wyliczenia: $12\% * 30.000 \text{ zł} = 3.600 \text{ zł} / 12 = 300 \text{ zł}$. Osoby fizyczne - pracownicy, które złożyły oświadczenie dla celów obliczenia miesięcznych zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT-2) nie musieli robić tego po raz kolejny.

Zgodnie z przepisami płatnicy w porównaniu z „Polskim Ładem” przestali mieć obowiązek przeliczania zaliczek podatku według przepisów z 2021 i 2022 roku, porównywania ich ze sobą i potrącania

The elimination of a preference, such as the 'middle class relief', during the tax year has proved detrimental to certain groups of people. Therefore, to offset the loss on the remuneration paid to them, the legislator introduced the 'hypothetical tax due'. The 'hypothetical tax' applied for 2022 to natural persons – employees who settled under the general rules according to the tax scale and their annual income was between PLN 68,412 and PLN 133,692. The obligation to calculate the 'hypothetical tax due' lay with the tax authority. Under the rules in force between January 2022 and July 2022, that is, the application of the so-called 'middle class relief', the 'hypothetical tax due' was calculated by applying the 17% tax rate for the first bracket of the tax scale. If the 'hypothetical tax' turned out to be lower than the tax due for 2022, which was calculated in accordance with the new regulations, the competent tax authority was obliged to inform the taxable person of the overpaid amount within 21 days of the submission of the tax return and to refund the excess. The 'hypothetical tax' mechanism only applied to the 2022 income settlement.

'Polish Deal 2' still left the possibility to take advantage of the youth relief, the working senior relief and the 4+ parent relief. In addition, a tax exemption option for income from the maternity allowance of up to PLN 85,528 has been added to the provisions governing the aforementioned reliefs. The above-described changes introduced by the 'Polish Deal' legislation are shown in Table 1 below, where they are compared to the legislation in force as at 31 December 2021.

podatnikowi podatku w zależności od tego, który był w niższej wysokości.

Od 1 lipca 2022 roku została całkowicie zniesiona ulga dla pracowników, tzw. „ulga dla klasy średniej”. Likwidacja w trakcie roku podatkowego preferencji, jaką była „ulga dla klasy średniej” okazała się dla niektórych grup osób niekorzystna. W związku z czym ustawodawca celem zniwelowania strat na wypłacanym im wynagrodzeniu, wprowadził „podatek hipoteczny należny”. „Podatek hipoteczny” obowiązywał za 2022 rok osoby fizyczne – pracowników, którzy rozliczali się zgodnie z zasadami ogólnymi według skali podatkowej a ich roczne przychody mieściły się w przedziale od 68.412 zł do 133.692 zł. Obowiązek naliczania „hipotecznego podatku należnego” leżał po stronie organu podatkowego. Zgodnie z zasadami obowiązującymi między styczniem 2022 roku a lipcem 2022 roku, czyli zastosowaniem ulgi dla pracowników tzw. dla klasy średniej, powstawał on poprzez zastosowanie 17% stawki podatkowej dla pierwszego przedziału skali podatkowej. W sytuacji, kiedy „podatek hipoteczny” okazał się niższy od podatku należnego za rok 2022, który był obliczony zgodnie z nowymi przepisami to właściwy organ podatkowy miał obowiązek poinformować podatnika o kwocie nadpłaty w terminie 21 dni od dnia złożenia zeznania podatkowego oraz zwrócić nadwyżkę. Mechanizm „podatku hipotecznego” miał zastosowanie tylko do rozliczania dochodów za 2022 rok.

„Polski Ład 2” nadal pozostawił możliwość skorzystania z ulgi dla młodych, ulgi dla pracującego seniora oraz ulgi dla rodzica 4+. Dodatkowo do przepisów dotyczących wspomnianych ulg został dodany wariant zwolnienia z podatku od przychodów z zasiłku macierzyńskiego do wysokości 85.528 zł. Opisane powyżej zmiany wprowadzone przepisami „Polski Ład” przedstawiono w poniższej Tabeli 1, gdzie zestawiono je w porównaniu z przepisami obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2021 roku.

Table 1. Comparison of the changes resulting from the provisions of the 'Polish Deal' Act with the solutions in force until 31 December 2021
Tabela 1. Porównanie zmian wynikających z przepisów ustawy „Polski Ład” do rozwiązań obowiązujących według stanu prawnego do 31 grudnia 2021r.

Solutions resulting from legislation in force as at 31.12.2021. / Rozwiązania wynikające z przepisów prawa obowiązujących na dzień 31.12.2021 r.	Solutions resulting from the 'Polish Deal' regulations / Rozwiązania wynikające z przepisów „Polski Ład”
Tax deductibility of 7.75% of health contribution (no possibility to deduct 1.25%). / Możliwość odliczenia 7,75% składki zdrowotnej od podatku (brak możliwości odliczenia 1,25%).	No possibility to deduct 9% health contribution. / Brak możliwości odliczenia 9% składki zdrowotnej od podatku.
Tax-exempt amount of PLN 8,000. / Kwota wolna w wysokości 8.000 zł.	Raising the tax-exempt amount to PLN 30,000. / Podniesienie kwoty wolnej od podatku do wysokości 30.000 zł.
A tax threshold of PLN 85,528, above which the 32% tax rate applies. / Próg podatkowy na poziomie 85.528 zł, po przekroczeniu którego ma zastosowanie 32% stawka podatku.	Increase to PLN 120,000 of the income threshold above which the 32% tax rate applies. / Podwyższenie do 120.000 zł progu dochodów, po przekroczeniu którego ma zastosowanie 32% stawka podatku.
Treating all taxable persons employed on the basis of an employment relationship over the age of 26 equally - taxation at a rate of 17% on income up to PLN 85,528 and at a rate of 32% on the excess, deductibility of 7.75% of health insurance contributions paid. / Traktowanie równo wszystkich podatników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, którzy mają powyżej 26. roku życia – opodatkowanie stawką 17% dochodów do poziomu 85.528 zł i stawką 32% nadwyżki, możliwość odliczenia 7,75% zapłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne.	The introduction of a 'middle class relief' to offset the negative effects of not deducting health contributions for, inter alia, taxable persons employed on the basis of an employment relationship with a monthly income from these sources of between PLN 5,701 and PLN 11,141. / Wprowadzenie „ulgi dla klasy średniej” mającej na celu zniwelowanie negatywnych skutków braku odliczenia składki zdrowotnej dla m.in. dla podatników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy uzyskujących z tych źródeł miesięczne przychody w wysokości od 5.701 zł do 11.141 zł.
The possibility for entrepreneurs to settle in the form of a tax card allowing, inter alia, exemption from bookkeeping, filing tax returns and paying advance payments of income tax. / Możliwość rozliczania się przez przedsiębiorców w formie karty podatkowej umożliwiającej m.in. zwolnienie z prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych oraz wpłacania zaliczek na podatek dochodowy.	Abolition of the tax card, only taxable persons who settled by the card in 2021 can continue to do so, but if they opt out, they will no longer be able to return to the card in subsequent years. / Likwidacja karty podatkowej, nadal mogą ją stosować tylko podatnicy, którzy rozliczali się w formie karty w 2021r., ale jeżeli z tej możliwości zrezygnują, to w kolejnych latach nie będą już mogli powrócić do karty.
Treating all taxable persons over the age of 26 equally - taxation at a rate of 17% on income up to PLN 85,528 and at a rate of 32% on the excess. / Traktowanie równo wszystkich podatników, którzy mają powyżej 26. roku życia – opodatkowanie stawką 17% dochodów do poziomu 85.528 zł i stawką 32% nadwyżki.	The so-called 'zero' PIT for: - working people who have reached retirement age; - parents with at least 4 children. The relief limited up to PLN 85,528. / Tzw. „zerowy” PIT dla: - osób pracujących, które osiągnęły wiek emerytalny; - rodziców, posiadających co najmniej 4 dzieci. Ulga limitowana do wysokości 85.528 zł.

Source: Own elaboration based on the Personal Income Tax Act.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Simulation of net salary under the employment relationship resulting from the tax changes introduced by the 'Polish Deal' and 'Polish Deal 2'

In order to analyse how the provisions of 'Polish Deal' and 'Polish Deal 2' have affected the net (payable) salary of persons employed under an employment contract is shown in Table 2 below.

For individual gross salary levels: PLN 3,010, PLN 4,000, PLN 6,000, PLN 8,000, PLN 10,000, PLN 12,000, PLN 15,000, PLN 20,000, PLN 50,000 and PLN 100,000, the net salary (to be paid) was calculated. The calculation assumes that the employee has

Symulacja wysokości wynagrodzeń netto ze stosunku pracy wynikających z wprowadzenia zmian podatkowych przez „Polski Ład” oraz „Polski Ład 2”

W celu przeanalizowania jak przepisy „Polskiego Ładu” i „Polskiego Ładu 2” wpłynęły na wysokość wynagrodzenia netto (do wypłaty) osób fizycznych – pracowników zatrudnionych na umowę o pracę przedstawiono w poniższej Tabeli 2.

Dla poszczególnych wysokości wynagrodzeń brutto: 3.010 zł, 4.000 zł, 6.000 zł, 8.000 zł, 10.000 zł, 12.000 zł, 15.000 zł, 20.000 zł, 50.000 zł i 100.000 zł, wyliczono wynagrodzenie netto (do wypłaty).

reached the age of 26, has not benefited from increased deductible costs and has submitted a PIT-2 form to the employer. For the sake of simplicity, it has been assumed that he or she is not a participant of Employee Capital Plans.

Przy obliczeniach założono, że pracownik ukończył 26 lat, nie korzystał z podwyższonych kosztów uzyskania przychodu oraz złożył pracodawcy oświadczenie PIT-2. Dla uproszczenia przyjęto, że nie jest on uczestnikiem PPK.

Table 2. Comparison of net salaries of natural persons – employees in ‘Polish Deal 2’ versus ‘Polish Deal’ and employees in ‘Polish Deal 2’ with their 2021 salaries

Tabela 2. Porównanie wynagrodzenia netto osób fizycznych - pracowników w „Polskim Ładzie 2” a „Polskim Ładem” oraz pracowników w „Polskim Ładzie 2” z ich wynagrodzeniem z 2021 roku

Gross salary amount (in PLN) / Kwota wynagrodzenia brutto (w zł)	Net salary in 2021 (in PLN) / Wynagrodzenie netto w 2021r. (w zł)	Net salary amount until 30.06.2022 (in PLN) / Kwota wynagrodzenia netto do 30.06.2022r. (w zł)	Net salary amount after 01.07.2022 (in PLN) / Kwota wynagrodzenia netto po 01.07.2022r (w zł).	Net salary gap ‘Polish Deal 2’ versus ‘Polish Deal’ (in PLN) / Różnica wynagrodzeń netto „Polski Ład 2” a „Polski Ład” (w zł)	Net salary gap ‘Polish Deal 2’ versus 2021. (in PLN) / Różnica wynagrodzeń netto „Polski Ład 2” a 2021r. (w zł)
3,010.00	2,209.56	2,363.56	2,363.56	-	+ 154,00
4,000.00	2,907.96	3,021.96	3,056.96	+ 35.00	+ 149.00
6,000.00	4,318.43	4,318.43	4,420.43	+ 102.00	+ 102.00
8,000.00	5,729.91	5,729.91	5,783.91	+ 54.00	+ 54.00
10,000.00	7,140.39	6,937.39	7,147.39	+ 210.00	+ 7.00
12,000.00	8,550.87	8,129.87	8,509.87	+ 308.00	- 41.00
15,000.00	10,667.58	10,045.58	10,555.58	+ 510.00	- 112.00
20,000.00	14,194.78	13,238.78	13,963.78	+ 725.00	- 231.00
50,000.00	35,356.95	29,766.24	34,414.95	+ 4,648.71	- 942.00
100,000.00	70,627.90	58,472.54	68,498.90	+ 10,026.36	- 2,129.00

Source: Own elaboration based on the Personal Income Tax Act.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

The calculations in Table 2 show that the tax changes introduced by the end of June 2022 under the ‘Polish Deal’ have started to benefit taxable persons earning a gross salary of PLN 4,000 and above. The salary of taxable persons earning the minimum wage of PLN 3,010 until the end of June 2022 has not changed, and this was due to the fact that they did not pay income tax because of the higher tax-exempt amount introduced under the ‘Polish Deal’. The benefits in salaries resulting from the changes in question were not the same for everyone. Taxable persons with a gross salary of PLN 4,000 gained PLN 35, those with a gross salary of PLN 6,000 gained PLN 102. For a gross salary of PLN 8,000, the benefits were lower - only PLN 54. Taxable persons with a gross salary of PLN 10,000 and above gained much more. For example, persons with a gross salary of PLN 10,000 gained PLN 210, those with a gross salary of PLN 20,000 gained PLN 725 and those with a gross salary of PLN 100,000 gained PLN 10,026.36.

‘Polish Deal 2’ changed the amounts of these salaries from 1 July 2022. The benefits in remuneration received under the employment

Wyliczenia przedstawione w Tabeli 2 pokazują, że zmiany podatkowe wprowadzone do końca czerwca 2022 roku w ramach programu „Polski Ład” zaczęły przynosić korzyści dla podatników uzyskujących wynagrodzenie brutto 4.000 zł i wyższe. Wynagrodzenie podatników zarabiających płacę minimalną, jaka obowiązywała do końca czerwca 2022 roku 3.010 zł nie zmieniło się, a wynika to z tego, że nie płacili oni podatku dochodowego ze względu na wyższą kwotę wolną wprowadzoną w ramach „Polskiego Ładu”. Korzyści w wynagrodzeniach z przedmiotowych zmian nie były jednakowe dla wszystkich. Podatnicy z wynagrodzeniem brutto 4.000 zł zyskali 35 zł, z wynagrodzeniem brutto 6.000 zł – 102 zł. Dla wynagrodzenia brutto 8.000 zł korzyści były niższe, bo wyniosły tylko 54 zł. Dużo większe korzyści uzyskali podatnicy z wynagrodzeniem brutto 10.000 zł i wyższym. Przykładowo Ci z wynagrodzeniem brutto 10.000 zł zyskali 210 zł, z wynagrodzeniem brutto 20.000 zł – 725 zł, a z wynagrodzeniem brutto 100.000 zł – 10.026,36 zł.

„Polski Ład 2” zmienił wysokości tych wynagrodzeń od 1 lipca 2022 roku. Korzyści w uzyskiwanych

relationship also proved not to be equal for all income groups; besides there is also a group of taxable persons who clearly lost out on these changes. This mainly concerns taxable persons employed under an employment contract and earning more than PLN 12,000 gross. Those taxable persons with a gross salary of PLN 12,000 received PLN 41 less, while taxable persons with a gross salary of PLN 20,000 received PLN 231 less, taxable persons with a gross salary of PLN 50,000 received PLN 942 less, and taxable persons with a gross salary of PLN 100,000 received PLN 2,129 less.

wynagrodzeniach ze stosunku pracy okazały się również nie jednakowe dla wszystkich grup dochodowych, poza tym jest też grupa podatników, która na tych zmianach wyraźnie straciła. Chodzi tu głównie o podatników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę i zarabiających powyżej 12.000 zł brutto. Ci podatnicy z wynagrodzeniem brutto 12.000 zł uzyskali wynagrodzenie o 41 zł niższe, natomiast podatnicy z wynagrodzeniem brutto 20.000 zł uzyskali wynagrodzenie o 231 zł niższe, podatnicy z wynagrodzeniem brutto 50.000 zł – o 942 zł niższe, podatnicy z wynagrodzeniem brutto 100.000 zł – o 2.129 zł niższe.

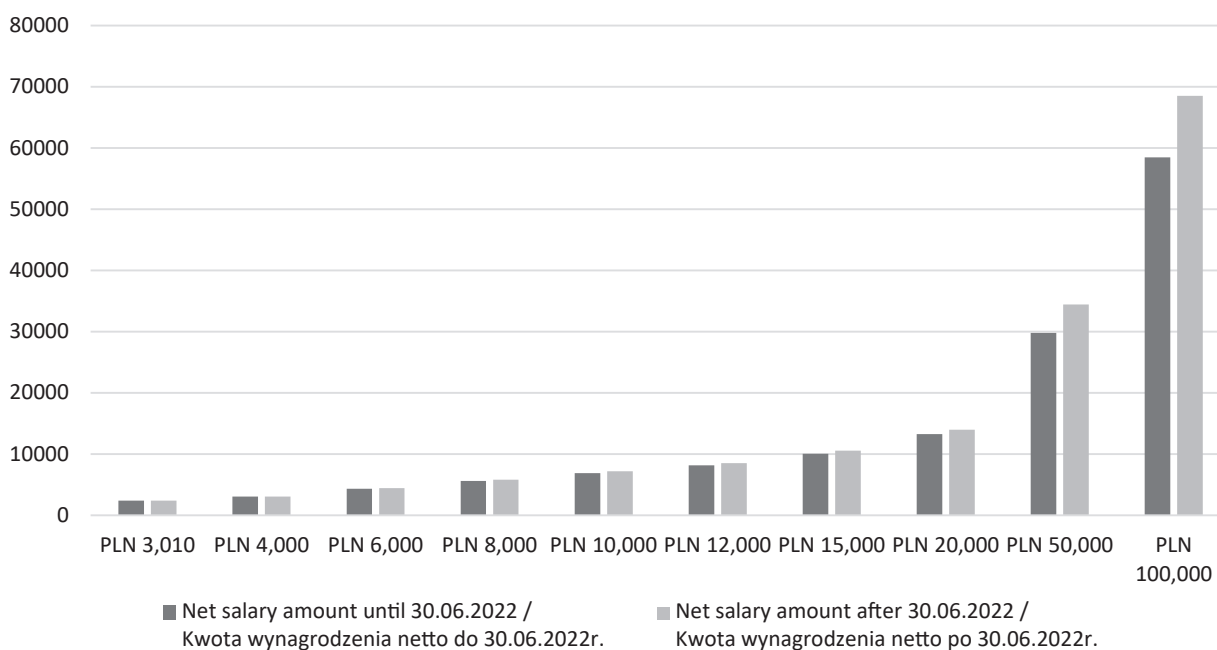

Figure 1. Net salary gap 'Polish Deal' versus 'Polish Deal 2'
Rysunek 1. Różnica wynagrodzeń netto „Polski Ład” a „Polski Ład 2”

Source: Own elaboration.

Źródło: Opracowanie własne.

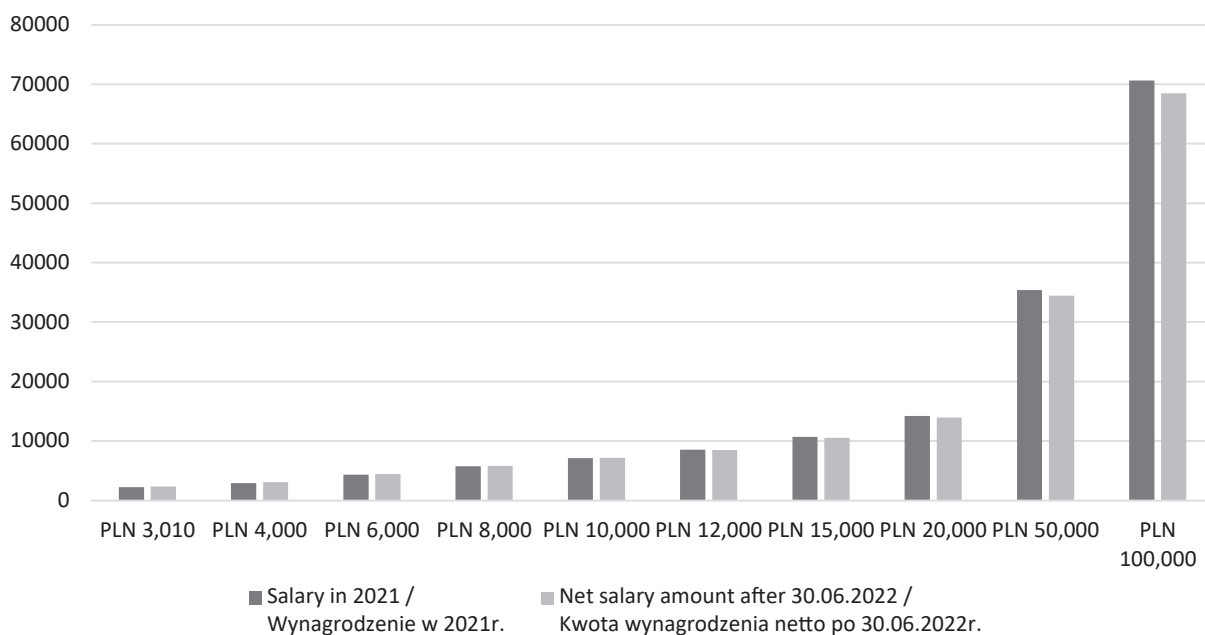

Figure 2. Net salary gap 'Polish Deal 2' versus 2021

Rysunek 2. Różnica wynagrodzeń netto „Polski Ład 2” a 2021 rok

Source: Own elaboration.

Źródło: Opracowanie własne.

Tables 3 and 4 show the calculation of the taxable persons' gross payroll tax burden introduced by the 'Polish Deal' and 'Polish Deal 2' legislation. Figures 1 and 2 are a graphical demonstration of the calculations presented in Table 2, with the commentary below the table.

W Tabeli 3 i 4 przedstawiono kalkulację obciążeń płacy brutto podatników z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wprowadzonych przepisami „Polski Ład” i „Polski Ład 2”. Rysunki 1 i 2 są graficznym pokazaniem wyliczeń przedstawionych w Tabeli 2, do których komentarz zamieszczono pod tabelą.

Table 3. Calculation of net salary for a taxable person receiving remuneration for work of: PLN 3.010,00 per month (example)

Tabela 3. Obliczenie płacy netto dla podatnika otrzymującego wynagrodzenie za pracę: 3.010,00 zł miesięcznie (przykład)

Salary component / Składnik wynagrodzenia	Net salary amount until 30.06.2022. (in PLN) / Kwota wynagrodzenia netto do 30.06.2022 r. (w zł)	Net salary amount after 01.07.2022. (in PLN) / Kwota wynagrodzenia netto po 01.07.2022 r. (w zł)
Social insurance contributions assessment basis / Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne	3,010.00	3,010.00
Social insurance contributions to be collected from the employee's funds: - old-age pension contribution: 9.76% * PLN 3,010 = PLN 293.78 - disability pension contribution: 1.5% * PLN 3,010 = PLN 45.15 - sickness insurance contribution: 2.45% * PLN 3,010 = PLN 73.75 / Składki na ubezpieczenia społeczne do pobrania ze środków pracownika: - emerytalna: 9,76% * 3.010 zł = 293,78 zł - rentowa: 1,5% * 3.010 zł = 45,15 zł - chorobowa: 2,45% * 3.010 zł = 73,75 zł	412.68	412.68
Health insurance contribution assessment basis: PLN 3,010 - PLN 412.68 / Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne: 3.010 zł - 412,68 zł	2,597.32	2,597.32

Health insurance contribution to be deducted from gross salary: 2,597.32 PLN * 9% / Składka na ubezpieczenie zdrowotne do odliczenia z wynagrodzenia brutto: 2.597,32 zł * 9%	233.76	233.76
Deductible costs / Koszty uzyskania przychodu	250.00	250.00
The basis for calculating the advance tax payment, after rounding up to the nearest Zloty: PLN 3,010 - PLN 412.68 - PLN 250 = PLN 2,347.32 / Podstawa obliczenia zaliczki na podatek, po zaokrągleniu do pełnych złotych: 3.010 zł - 412,68 zł - 250 zł = 2.347,32 zł	2,347.00	2,347.00
Advance tax - (PLN 2,347 * 17%) - PLN 425 (until 30.06.2022) - (PLN 2,347 * 12%) - PLN 300 (from 30.06.2022) / Zaliczka na podatek - (2.347 zł * 17%) - 425 zł (do 30.06.2022r.) - (2.347 zł * 12%) - 300 zł (od 30.06.2022r.)	0.00	0.00

Source: Own elaboration.

Źródło: Opracowanie własne.

Table 4. Calculation of net salary for a taxable person receiving remuneration for work of: PLN 10,000,00 per month (example)**Tabela 4.** Obliczenie płacy netto dla podatnika otrzymującego wynagrodzenie za pracę: 10.000,00 zł miesięcznie (przykład)

Salary component / Składnik wynagrodzenia	Net salary amount until 30.06.2022. (in PLN) / Kwota wynagrodzenia netto do 30.06.2022 r. (w zł)	Net salary amount after 01.07.2022. (in PLN) / Kwota wynagrodzenia netto po 01.07.2022 r. (w zł)
Social insurance contributions assessment basis / Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne	10,000.00	10,000.00
Social insurance contributions to be collected from the employee's funds: - old-age pension contribution: 9.76% * PLN 10,000 = PLN 976 - disability pension contribution: 1.5% * PLN 10,000 = PLN 150 - sickness insurance contribution: 2.45% * PLN 10,000 = PLN 245 / Składki na ubezpieczenia społeczne do pobrania ze środków pracownika: - emerytalna: 9,76% * 3.010 zł = 293,78 zł - rentowa: 1,5% * 3.010 zł = 45,15 zł - chorobowa: 2,45% * 3.010 zł = 73,75 zł	1.371,00	1.371,00
Health insurance contribution assessment basis: PLN 10,000 - PLN 1,371 / Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne: 3.010 zł - 412,68 zł	8,629.00	8,629.00
Health insurance contribution to be deducted from gross salary: 8,629 PLN * 9% / Składka na ubezpieczenie zdrowotne do odliczenia z wynagrodzenia brutto: 2.597,32 zł * 9%	776.61	776.61
Deductible costs / Koszty uzyskania przychodu	250.00	250.00
The basis for calculating the advance tax payment, after rounding up to the nearest Zloty: PLN 10,000 - PLN 1,371 - PLN 250 = PLN 8,379 / Podstawa obliczenia zaliczki na podatek, po zaokrągleniu do pełnych złotych: 3.010 zł - 412,68 zł - 250 zł = 2.347,32 zł	8,379.00	8,379.00
Advance tax (PLN 8,379 * 17%) - PLN 425 (until 30.06.2022) (PLN 8,379 * 12%) - PLN 300 (from 30.06.2022)	999.00	705.00
Net salary - PLN 10,000 - PLN 1.371 - PLN 776.61 - PLN 999 (until 30.06.2022) - PLN 10,000 - PLN 1.371 - PLN 776.61 - PLN 705 (from 30.06.2022) / Zaliczka na podatek - (2.347 zł * 17%) - 425 zł (do 30.06.2022r.) - (2.347 zł * 12%) - 300 zł (od 30.06.2022r.)	6,937.39	7,147.39

Source: Own elaboration.

Źródło: Opracowanie własne.

With the entry into force from 1 January 2022 of the changes under the 'Polish Deal 1', it was possible to distinguish three groups of taxable persons affected differently by the changes. As can be seen from Table 2 above (column 6):

- the first group includes taxable persons for whom the new tax system has proved favourable and their salary has increased, and these are taxable persons whose monthly income is up to PLN 10,000 gross;
- the second group includes persons for whom the changes proved unfavourable because net salaries were reduced, and these are taxable persons whose income exceeded PLN 10,000 gross per month.

However, it should be noted that for a certain proportion of taxable persons these changes were unfavourable, and the net salary of this group has decreased compared to 2021, and these are taxable persons with gross income from remuneration under an employment relationship of more than PLN 10,000.

A comparison of salaries shows that the 'Polish Deal' for an employee earning PLN 3,010 gross per month is a favourable alternative, thanks to which such a person gains PLN 1,848 per year.

Calculations in Table 2 show that taxable persons starting to earn more than PLN 10,000 gross per month are losing out compared to the taxation rules before the 'Polish Deal'. An employee who earns PLN 20,000 has lost PLN 231 per month compared to 2021, PLN 2,772 per year, an employee earning PLN 50,000 has lost PLN 942 per month and PLN 11,304 per year.

Conclusions

The tax system reform introduced under the 'Polish Deal' was one of the most significant changes to the Polish tax system in the last 30 years. It has significantly affected the net income of natural persons receiving remuneration from an employment relationship, in effect combining a reduction in taxation for some low-income taxable persons with an increase in taxation for those with the highest incomes.

The 'Polish Deal' in force from January 2022 to the end of June 2022 did not bring much benefit. Natural persons – employees whose incomes were not relatively high gained several tens of zlotys on a monthly basis. On the other hand, for those whose salaries qualified for employee relief, the so-called 'middle class relief', the 'Polish Deal' brought negative consequences.

Wraz z wejściem w życie od 1 stycznia 2022 roku zmian wynikających z wprowadzenia „Polskiego Ładu 1” można było wyodrębnić trzy grupy podatników, których zmiany te dotyczyły w różny sposób. Jak wynika z powyższej Tabeli 2 (kolumna 6):

- do pierwszej zaliczyć można podatników, dla których nowy system podatkowy okazał się korzystny, a ich wynagrodzenie wzrosło, i są to podatnicy, których dochody miesięczne mieszczą się w granicach do 10.000 zł brutto;
- do drugiej – tych, dla których zmiany okazały się niekorzystne ponieważ wynagrodzenia netto zostały zmniejszone, i są to podatnicy, których dochody przekroczyły 10.000 zł brutto miesięcznie.

Należy jednak zauważyć, że dla pewnej części podatników były to niekorzystne zmiany, a wynagrodzenie netto tej grupy uległo obniżeniu w porównaniu do roku 2021, i są to podatnicy uzyskujący dochody brutto z wynagrodzenia ze stosunku pracy powyżej 10.000 zł.

Z porównania wysokości wynagrodzeń widać, że „Polski Ład” dla pracownika zarabiającego 3.010 zł brutto miesięcznie jest korzystną alternatywą, dzięki której w skali roku taka osoba zyskuje 1.848 zł.

Obliczenia przedstawione w Tabeli 2 wskazują, że podatnicy zaczynający zarabiać powyżej 10.000 zł brutto miesięcznie tracą w porównaniu z zasadami opodatkowania sprzed „Polskiego Ładu”. Pracownik, który zarabia 20.000 zł stracił w porównaniu z 2021 rokiem 231 zł miesięcznie, w skali roku 2.772 zł, pracownik zarabiający 50.000 zł – 942 zł miesięcznie, a w skali roku 11.304 zł.

Podsumowanie

Reforma systemu podatkowego wprowadzona w ramach „Polskiego Ładu” stanowiła jedną z najważniejszych zmian w polskim systemie podatkowym wprowadzonych w ostatnich 30 latach. Znacząco wpłynęła na dochody netto osób fizycznych uzyskujących wynagrodzenie ze stosunku pracy, w efekcie połączyła obniżenie opodatkowania dla części podatników o niskich dochodach ze wzrostem opodatkowania dla tych o najwyższych dochodach.

„Polski Ład” obowiązujący od stycznia 2022 roku do końca czerwca 2022 roku nie przyniósł zbyt wiele korzyści. Osoby fizyczne – pracownicy, których przychody nie były stosunkowo wysokie zyskały w skali miesiąca kilkadziesiąt złotych. Natomiast dla osób, których wynagrodzenie kwalifikowało się do ulgi dla pracowników, tzw. „ulgi dla klasy średniej” „Polski Ład” przyniósł negatywne konsekwencje.

The situation changed after the 'Polish Deal 2' had come into force from July 2022, because, by reducing the tax rate to 12% in the first bracket of the tax scale, it caused an increase in the salaries of natural persons - employees both earning up to PLN 10,000 gross per month. As can be seen from Table 2 and Figures 1 and 2, the changes to the tax system introduced under the 'Polish Deal 2' benefited persons with income from remuneration under an employment relationship between PLN 3,010 and PLN 10,000 gross per month, while those earning more than PLN 10,000 gross per month lost out.

The changes introduced to the personal income tax under the 'Polish Deal' and the 'Polish Deal 2' have reduced the tax burden for persons with the lowest incomes, also those with average incomes but not higher than PLN 10,000 gross per month. Thus, the objectives of the income tax reform were met by increasing the degree of progressivity. An assessment of the discussed tax changes introduced in 2022 as part of the 'Polish Deal' makes it clear that the progressivity of the Polish tax system has been raised.

Sytuacja zmieniła się po wejściu w życie od lipca 2022 roku „Polskiego Ładu 2”, który dzięki obniżeniu stawki podatkowej do 12% w pierwszym przedziale skali podatkowej spowodował wzrost wynagrodzeń osób fizycznych – pracowników zarówno zarabiających do 10.000 zł brutto miesięcznie. Jak wynika z Tabeli 2 oraz rysunków 1 i 2 na zmianach w systemie podatkowym wprowadzonych w ramach „Polskiego Ładu 2” skorzystały osoby zarabiające z tytułu wynagrodzenia ze stosunku pracy w przedziałach od 3.010 zł do 10.000 zł brutto miesięcznie, straciły natomiast osoby zarabiające powyżej 10.000 zł brutto miesięcznie.

Zmiany wprowadzone do podatku dochodowego od osób fizycznych w ramach „Polskiego Ładu” i „Polskiego Ładu 2” obniżyły ciężar tego podatku dla osób o najniższych dochodach, także dla osób osiągających średnie dochody jednak nie wyższe niż 10.000 zł brutto miesięcznie. Tym samym zrealizowano cele reformy podatku dochodowego zwiększając stopień jego progresywności. Przeprowadzona ocena omawianych zmian podatkowych wprowadzonych w 2022 roku w ramach „Polskiego Ładu” pozwala jednoznacznie stwierdzić, że podniesiony został stopień progresywności polskiego systemu podatkowego.

References:

1. Falski, J. (2000). Ewolucja wykładni zasady równości w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. *Państwo i Prawo*, 1, 49-70.
2. Friedman, B. (1968). The Role of Monetary Policy. *The American Economic Review*, 58(1), 1-17.
3. Gide, K., Rist, K. (1920). *Historia doktryn ekonomicznych T.1*. Warszawa – Lublin – Łódź – Poznań – Kraków: Nakład Geberthnera i Wolffa.
4. Gomułowicz, A. (2001). *Zasada sprawiedliwości podatkowej*. Warszawa: Dom Wydawniczy ABC.
5. Hayek, F.A. (2015). *Konstytucja wolności*. Warszawa: PWN.
6. Keyens, J.M. (2003). *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*. Warszawa: PWN.
7. Koranyi, K. (1961). *Powszechna historia państwa i prawa*. Warszawa: PWN.
8. Pomaskow, J. (2018). Podejście ekonomistów do roli podatku w ekonomii. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 349, 173-182.
9. Mastalski, R. (2018). *Prawo podatkowe*. Warszawa: C.H. Beck.
10. Owsiak, S. (2017). *Finanse publiczne. Współczesne ujęcie*. Warszawa: PWN.
11. Podstawka, M. (2021). *Podstawy finansów*. Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
12. Smith, A. (2007). *Badania na naturę i przyczynami bogactwa narodów*. Warszawa: PWN.
13. Ustawa (2021). *Ustawa z dnia 29 października 2021r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2021r. poz. 2105 ze zm.).
14. Ustawa (2022). *Ustawa z dnia 9 czerwca 2022r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2022r. poz. 1265 ze zm.).
15. Druk nr 1532 (2021). *Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw*. <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1532>
16. Wagner, A. (1967). *Three Extracts on Public Finance*, In: R.A. Musgrave, A.T. Peacock (eds.), *Classics in the Theory of Public Finance* (1-15). London – Macmillan – Toronto: St Martin's Press.

